UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Corpus Juris Canonici

Gregor <XIII., Papst>

M. DC. LXI. Coloniae Munatianae, 1661

De Probationibvs. Titvlvs XIX.

urn:nbn:de:hbz:466:1-62953

Visual Library

[1 *Ad hæc pars monaſterii inter alia reſpondebat, quòd cau-ſa quæ inter Archiepiſcopum & monaſterium vertebatur, fuerat Epiſcopo memorato abſolutè & indiſtinctè commiſſa: & ſic conti-nuatam cauſæ dividi non debere dicebat. in hanc nimirum & alias rationes cum judex plenius advertiſſet, & actorem, &c. ut hic.*]

[2 *Cumq́; proceſſu temporis utriuſq; partis nuncii propter hoc ad ſedem Apoſt. acceſſiſſent bo. me.*]

[3 *Nos autem ſupradicto Albert. mandavimus, ut illis literis quas ad Bon. & Ferrarien. Epiſcopos ſuper reſtituenda ſibi poſſeſſio-ne cum fructibus per mandatum impetravit, omnino careret.*]

CAP II.

Immiſſus in poſſeſſionem cauſa cuſtodiæ fructus diſſipat, diſſipati revocantur, & cum aliis ſequeſtrantur.

Honorius III. *Priori Deben. & Decano de Calinen.*

Dilectus filius *a* R. rector eccleſiæ de Bethuſia, ſua nobis petitione monſtravit, quòd cùm inter ipſum ex parte una, & Abbatem, & conventum de Ciſteria *b* ex altera, ſuper eadem eccleſia, coram Abbate de Sibiton. & eius collegis quæſtio verteretur, judices ipſi prædictos Abbatem & conventum in poſſeſſionem ipſius eccleſiæ cauſa cuſtodiæ induxerunt, qui fructus medio tempore perceptos pro ſuæ diſtrahunt libito voluntatis *c*. Quo-circa mandamus, quatenus ſi eſt ita, facientes fructus ſe-queſtrari prædictos, ſi quid de ipſis per eos diſtractum inveneritis in ſtatum priſtinum revocetis.

CAP. III.

Si reus poſſeſſor appellat à ſententia contra eum lata, licitè rei pe-titæ fructus ſequeſtrantur, ſi diſſipantur ab eo.

Gregorius IX.

A Reo, qui à ſententia provocavit, fructus poſſeſſionis (ſi diſſipentur ab ipſo) poſſunt lite pendente rationa-biliter ſequeſtrari.

DE CONFESSIS.

TITVLVS XVIII.

CAP. I.

Ad ſolum dictum confitentis crimen proprium, non eſt alteri in-fligenda pœna aliqua: infamato tamen eſt indicenda purgatio.

Clemens III.

Cum monaſterium: *& infrà.* Eos, quorum ſug-geſtione ſcelus homicidii Presbyter *d* perpetraſ-ſe proponit, niſi aliis modis verum eſſe conſti-terit, nulli cenſemus pœnæ *e* ſubdendos: cùm *f* ſecun-dùm utriuſque juris ſtatuta, de ſe confeſſi ſuper aliorum conſcientiis interrogari non debent, & (crimine læſæ majeſtatis excepto) de reatu proprio confitentis peri-culoſa confeſſio non eſt adverſus quemlibet admitten-da. Si tamen eos infamia hujuſmodi laborare cogno-veris, ſingulis eis (adjunctis tribus ſociis ſui ordinis) purgationem injungas.

CAP. II.

Si de crimine contingente cauſam principalem conſtat contra aliquem per ejus confeſſionem, punitur pœna ordinaria, etiam ſi di-rectè contra eum non agatur. hoc dicit, ſecundùm gloſſam. Et eſt ca-ſus notabilis & verus in ſe. Vel ſumma ſic, ſecundùm alium intellectum non minus notabilem, quem etiam ſentit gloſſ. licet non perfectè explicet. Si quis confitetur crimen in judicio incidenter, poteſt judex ordinarius novum inchoando proceſſum, illum punire pœna ordinaria. h. d. ſingulariter Abbas.

Innocentius III. *Canonicis de Beth-lehem.*

Cum ſuper electione *a* Bethlehem eccleſiæ inter R. & P. quæſtio verteretur *b*: *& infrà.* Quoniam V. canonicus Bethlehem fuit in jure confeſſus, quòd pro præſtando alterius electioni conſenſu, quingentorum Sarracenorum obligationem receperat, & mediator ex-titit ſimoniacæ pravitatis: Nos (quoniam vitium hujuſ-modi perſequi volumus, ut debemus) ipſum per defini-tivam ſententiam duximus ab omni beneficio & officio eccleſiaſtico deponendum.

CAP. III.

Confeſſio facta in jure per Oeconomum eccleſiæ, nocet ipſi eccleſiæ: poteſt tamen revocari, ſi ante finitum negotium doceatur per erro-rem facti emanaſſe. h. d.

Gregorius IX. *B.* c *judici Viter-bienſi.*

Ex parte Abbatis & conventus monaſterii ſancti M. fuit propoſitum, quòd cùm inter ipſos ex parte una, & V. nomine ſuæ uxoris ex altera coram te quæſtio verte-retur, Oeconomus monaſterii memorati, quædam per errorem facti fuit in jure confeſſus, ex quibus timet *d* ſibi præjudicium generari. Cùm igitur negotio nondum finito, nemini noceat error facti, mandamus, quatenus ſi de hujuſmodi potuerit errore docere, provideas, ut nul-lum ſibi ſuper hoc præjudicium generetur.

DE PROBATIONIBVS.

TITVLVS XIX.

CAP. I.

Reus actori ſua propria inſtrumenta edere non tenetur: ita com-muniter ſummatur.

Gregorius *Tancredo Regi Vinceſtriæ* e.

Ex Epiſtolæ verbis: *& infrà.* f Tua excellentia poſtulavit, ut Imperatori ſcriberem quatenus *g* pacta in charthophylacio requireret, quæ dudum inter Iuſtinianum Principem & prædeceſſores tuos fue-runt emiſſa, ut ex his colligeret, quid tibi ſervare debe-ret. Sed ad hoc faciendum vehementer obſtitit, quia nulli dicendum eſt, ea quæ contra te ſunt, apud temetipſum de-bes documenta requirere, in mediumq́; proferre.

CAP. II.

Actor, qui plenè probavit, non debet compelli jurare.

Alexander III.

Sicut *h* conſuetudo laudabilis: [1 *& infrà.*] Sanè quoniam apud vos conſuetum eſſe didicimus, ut quū aliquis intentionem ſuam fundaverit inſtrumentis aut teſtibus, ei ſacramentum nihilominus deferatur: quod ſi ſubire noluerit, fides probationibus *i* non habetur. Nos (cùm tunc demum ad hujuſmodi ſit ſuffragium re-currendum, cùm aliæ legitimæ probationes deeſſe no-ſcuntur) talem conſuetudinem reprobamus.

[1 *Nulla debet novitate convelli, ſic quod noſcitur moribus in-troductum, obvia ratione non debet diſſolvi.*]

CAP. III.

In communi judicio probant actor & reus: & ſi pariter probant, reus abſolvitur, niſi favorabilem cauſam foveat actor.

---

a *De materia hujus cap. Felin. poſt. Ioann. Andr. in capit. examinata, 3. de judic. Socinus in Reg. 458. verbo ſequeſtr.* b Gironſtia. c *Iſta verba important liberum arbitr. l. 1. de* [illegible] *& ibid. Bart.* d *In aliquot antiquis ita: ſe Presbyter, & cætera.* e *Vid. l. fin. cum gl. & ibi Bart. in l. maritus. ff. de quæſtion.* f *al. quia.*

a *Cap. uni. eod. tit. in 3. compil.* b *quæ hîc deſunt, reperies ſup. c. cum ſuprà. de cauſa poſſ. & propr.* c *Bich.* d *In Codic. Barb. ex quibus timent monachi, ſibi, &c. in omnibus manuſcr. le-gitur timent.* e *Aliàs, Taucredo. videtur eſſe Gregorius VII. al. Tataredo Regi Viſogoren. ſed legendum eſt Recaredo VViſigothorum, ex libro ſeptimo Epiſtol. 122. ſive 126. Reg. B. Greg.* f *Cap. 1. eod. tit. in 1. compil.* g *quod.* h *Cap. 1. eod. tit. in 2. compilatione.* i *alit. probationis.*

Lucius III. *Ciſtren.* a *Epiſcopo.*

EX *b* literis tuis intelleximus te & Archidiaconum confines habere præbendas in villis, quas ſinguli ſingulas poſſidetis, & prætextu terminorum inter vos controverſiam agitari, eò quòd dicas eum antiquos fines egreſſum, partemque tui fundi occupaſſe: illo in contrarium aſſerente ſe partem eandem fundi poſſediſſe quadraginta annorum ſpacio inconcuſsè, tu autem quòd per idem tempus quietè illam poſſederis aſſeveras: quare utrum incumbat petitori vel poſſeſſori probatio, quæſiviſti. Ad quod ſcire debes, quòd judicium finium regundorum tale eſt, ut in eo utraq; perſona vices duorum habeat, videlicet actoris & rei. Vnde hincinde teſtes produci poſſunt ad cognitionem judicis inſtruendam: quibus examinatis, judex quos præcellere intellexerit, ad fidem ſibi faciendam admittat.

Quòd ſi ambarum partium teſtes ſunt æquè idonei, poſſeſſoris teſtes præferentur, cùm promptiora ſint jura ad ſolvendum, quàm ad condemnandum: preterquam in liberali cauſa, in qua ſi utriuſque partis teſtes æquales fuerint, pro libertate ſententia proferetur, nam poſſeſſori probationem aliquando dari juris manifeſti eſt, quum jure cautum ſit, quòd qui objecerit præſcriptionem longiſſimi temporis (quam nemo rectè objicit, niſi qui poſſidet) & eam probaverit in cauſa debeat obtinere.

CAP. IV.

Non creditur marito aſſerenti etiam cum juramento uxorem ſe cognoviſſe, ſi uxor per matronas atteſtantes, per ipſius corporis aſpectum probat contrarium.

Gregorius VIII. *Propoſito ſancti Cataldi & Archipresbytero Caſa majoris.*

PRopoſuiſti *c* quòd cauſa matrimonii, quæ inter O. de Caſa nova & O. mulierem vertitur, tibi fuit de mandato Apoſtolico delegata, cumque partes eſſent in tua præſentia conſtitutæ, mulier propoſuit ſe nec à viro cognitam, nec potuiſſe cognoſci: quod tam proprio juramento, quàm teſtimonio ſeptem mulierum probavit, quæ per aſpectum corporis eam eſſe virginem aſſeverant, viro autem per juramentum ſuum contrarium aſſerente: [1 *& infrà.*] Videtur igitur nobis, quòd juramento puellæ, & teſtimonio *d* illarum ſeptem mulierum fides eſt potius adhibenda.

[1 *Vos in negotio procedere noluiſtis, donec de hoc noſtrum conſilium haberetis.*]

CAP. V.

Singulares de univerſitate poſſunt ad commodum univerſitatis reprobare inſtrumentum falsò confectum nomine univerſitatis.

Clemens II. *e*

TErtio *f* loco fuit à nobis ita quæſitum: Ecce quidam regularis ſigillo capituli, quoddam inſtrumentum cuidam amico ſuo ſignavit, in quo facta ei alienatio, quarundam rerum eccleſiæ immobilium continetur. Quo exhibito in judicio procurator univerſitatis illud aſſeruit de aſſenſu conventus non fuiſſe confectum, & adulterinum, vel furtivum eſſe ſigillum *g.* Cumque fratres ad perhibendum teſtimonium produxiſſet, jurati dixerunt, quòd quotiens de hoc inter fratres aliqua erat mentio, conſilium totius conventus, & vox fuit unanimis, quòd nolebant alienationem rerum illarum, ſed res domus integras conſervari volebant. Sed quoniam contra hoc nihil pars adverſa probavit, reſpondemus ſecundùm aſſertionem teſtium, [illegible] do judicandum.

CAP. VI.

Ubi agitur de matrimonio contrahendo, probato impedimento, & publicatis atteſtationibus, alii teſtes ſuper defectu [illegible] admittendi non ſunt.

Idem *Clemens III.*

IVravit *a* quidam (ut aſſeris) ſe quandam in uxorem legitimam accepturum: quam cùm vellet traducere, quidam juramentis, ſecundùm morem exhibitis, legitimè probaverunt ipſos in quinto conſanguinitatis gradu ſibi invicem attinere.

Quia verò requiſiſti à nobis, quid agendum ſit, ſi quidam alius velit probare contra prædictam probationem juramentis canonicis factam, & partibus publicatam nullo eos ſeſe conſanguinitatis gradu contingere: reſpondemus, quòd ſtandum eſt probationi priori.

CAP. VII.

Si per literas ordinarii probatur quis excommunicatus, à procuratione repellitur. hoc dicit, & hæc ſummatio continet [illegible] tul. & nullam patitur calumniam, & ideò eam tene.

Innocentius III. *Archidiacon. Pariſienſ. & Magiſtro R. de Corſen. canonico [illegible] vicem.*

POſt *b* (ceſſionem:) *c & infrà.* Cùm igitur per literas judicis ordinarii (quibus ſtandum eſt, donec probetur contrarium) nobis conſtiterit, quòd [illegible] excommunicatus cùm procurationis officium aſſumpſit. Ipſum tanquam procuratorem non duximus admittendum.

CAP. VIII.

Si rogatus reſtituere totam hæreditatem ex ſine liberis [illegible] intret monaſterium, evaneſcit fides commiſſum, & [illegible] plicatur monaſterio: nec ad invalidandum ingreſſum ſufficit [illegible] minorem ætatem tempore ingreſſus, ſi ex adverſo [illegible] tur ingreſſus. hoc dicit, intelligendo, quòd ſubſtitutio fuit [illegible] miſſaria. Si verò fuit directa, ſumma ſic: Subſtitutio [illegible] decedente ſine liberis, evaneſcit per ingreſſum monaſterii [illegible] adde, id quod eſt in primo ſummario ibi. Nec ad invalidandum [illegible] uſq. ad finem, & uterq. intellectus eſt verus in ſe. [illegible] primus eſt verior, quòd hic fuit ſubſtitutio fideicommiſſaria [illegible] D. Ant. hic dicat, quod fuit compendioſa.

Idem *Abbati & conventui (Caſſen.)* d

IN *e* præſentia C. ſancti Hadriani Diaconi [illegible] G. & B. fratres veſtro ſyndico conſtituto coram [illegible] fecere proponi, quòd cùm quondam A. frater [illegible] conderet teſtamentum, M. filium ſuum ſibi hæredem inſtituit, & præcepit, ut ſi abſque liberis decederet, ad eos bona devolverentur ipſius. Vnde illa, quæ de bonis ipſius veſtrum monaſterium detinebat, ſibi reſtitui poſtulabant, & petebant vos ſuper hoc à ſua moleſtatione compeſci. Verùm ſyndicus ipſe propoſuit [illegible] ſo, quod prædictus M. monaſterio veſtro obtulit ſe [illegible] ſua. Vnde univerſa *f* quæ habuerat, erant ad [illegible]

---

a *alit. Hebrenſi Epiſcopo. alit. ſimpliciter habetur Lucius III. fortaſſis legend. Alexander. III. Ciſtrenſi Decano, ut poſt concil. Lateran. ſub Alex. III. p.38. c.2. habetur. c.2. eod. tit. in 1. compil.* b *al. ex literis tuæ fraternitatis.* c *Cap. 2. eod. titul. in 2. compilation. & ad intellectum hujus cap. & gloſſ. hic vide Dominicum Sotum lib. 4. Sententiarum, diſtinctio 34. quæſt. 1. artic. 2. ubi plenè & eleganter.* d *aliàs, teſtimoniis.* e *al. tertius p. c. bon. me.* f *Cap. 3. eod. tit. in 4. compil.* g *vide text. in l. quæ de tota, §, incerta. ff. de rei vendic.*

a *Cap. 4. eod. titul. in 2. compilatis. & pro intelligentia [illegible] Dominicum Sotum libro 4. Sententiarum, diſtinctione [illegible] Adde concilium Tridentinum, Seſſio. 24. canon. 3. & [illegible] in decretal. de reformatione matrimonii, cap. 2. & 1.* b [illegible] *eodem titul. in 3. compilatione.* c *deciſionem,* d *Caſſen. aliàs Caſſemar.* e *Cap. 2. eodem titul. in 3. compilatione [illegible] materia hujus cap. vide Bartol. & doctores in Authen. [illegible] & ſequentib. Codic. de ſacroſanct. eccleſ. [illegible]* f [illegible] *text. in Auth. ingreſſi. de ſacroſanct. eccleſ. & cap. [illegible] tibus. 14. quæſt. 3.*

tium devoluta *a*, quare univerſa, quæ ipſi de bonis e-
jus invaſerant, reſtitui monaſterio veſtro petebat, & ſuper cæteris ſilentium illis imponi. Ad hæc autem pars altera replicavit, quòd dictus M. oblationis ſuæ tempore fuerat minor annis, & quòd voti facti pœnitens, quod fervore infirmitatis fecerat, poſt convaleſcentiam revocavit. [1 *& infrà.*] Vnde cùm ſine liberis deceſſiſſet, ex teſtamento Patris ad ipſos erat ejus hæreditas devoluta.

Verùm ſyndicus reſpondere curavit, quòd licet dictus M. de monaſterio *fili Abbas de tua licentia* fuiſſet egreſſus, eidem poſtmodum ſe & ſua obtulit humiliter & devotè, & quòd ne contra oblationem ſuam veniret, juramento firmavit. Quare cùm conſtet, quòd idem M. monaſterio veſtro contulit ſe & ſua, nec ex adverſo probetur, quòd utriuſque oblationis tempore fuerit minor annis, probationem veſtram hujuſmodi exceptionis probatio non elidit: cùm & ſi primæ oblationis tempore fuerit minor annis, ſecundæ tamen potuit major extitiſſe. Præterea cùm verbum illud, Minor annis, duobus potuerit modis intelligi: cùm & qui minor eſt quatuordecim annis, & qui viginti quinque dici ſoleat minor annis, intentioni veſtræ verbum dubium non nocebat, cùm intra (viginti quinque) *b* annos teneret donatio juramento firmata. Sed & ſi teneret, quod factum fuerat à dicto A. *c* quia tamen intelligendum non erat ſine hærede decedere, qui monaſterium ſibi hæredem inſtituit *d*, hoc monaſterio non nocebat: [2 *& infrà.*] Dilectus filius B. ſancti Euſtachii cardinalis attendens, quòd ſyndicus veſter intentionem ſuam plenè fundaſſet, & quòd nihil fuiſſet ex adverſo ſufficienter probatum, cùm & ſi oſtenſum eſſet per teſtes, quòd M. ſuæ oblationis tempore fuerit minor annis: utrum tamen primæ vel ſecundæ oblationis tempore minor fuerit, & quot annis minor, non fuiſſet expreſſum, de mandato noſtro ſententiam protulit: & prædictis G. & B. ſilentium imponens ſuper his, quæ à monaſterio poſtulabant: eos ad reſtitutionem illorum, quæ de bonis prædicti M. propria temeritate invaſerant, condemnavit. Nos igitur ſententiam ipſam auctoritate Apoſtolica confirmamus.

[1 *Verumtamen ex eo quòd M. infrà ætatem legitimam in monaſterio Raſmarii obtulit ſe & ſua, tamen quia quod inconſultè fecerat poſtmodum revocavit, ejus oblatio non tenebat.*]

[2 *Cumq; cardinalis prædictus ea quæ coram ipſo propoſita fuerant, in noſtra & fratrum noſtrorum præſentia retuliſſet, nos ad conſilium dil. fil. n. b. S. Euſtatii Cardin. de cauſa meritu plenius inſtructi.*]

CAP. IX.

Si actor & reus in interdicto retinendæ poſſeſſionis probant, obtinet is qui antiquiorem poſſeſſionem probat titulo maximè juſtificatam, vel meliores probationes reſpectu poſſeſſionis adduxit, hoc dicit, ut & probatur ſatis hoc ſummarium in verſic. ex præmiſſis. pon- dus verſic. maximè.

Idem *e Ariminenſi Epiſcopo.*

Licet *f* cauſam, quæ vertitur inter eccleſiam Raven. & commune Faventiæ ſuper juriſdictione, honore domnio atque diſtrictu in villa ſancti P. & caſtro Arioli, quod *g* de jure ad ſe ſpectare dicta eccleſia proponebat: [1 *& infrà.*] Porrò atteſtationibus publicatis ſyndicus Faventinorum propoſuit ſe velle in perſonas teſtium ex parte altera productorum, quædã objicere ac probare, Oeconomo eccleſiæ adſerente id fieri non debere, ſuper quo interloquendo decrevimus ipſum nullatenus audiendum, cùm intra trium menſium ſpacium in noſtris literis comprehenſum teſtes hujuſmodi producere non curaverit, intra quem terminum pars utraque teſtes inducere *a* potuit, tam in perſonas teſtium, quàm ſuper negotio principali. Poſt hoc idem objecit in teſtes prædictos, quòd corrupti falſa dixiſſent. Vnde quia talis exceptio non ſolùm ante, ſed etiam poſt ſententiam poteſt opponi, licet nonnulli crederent Faventinorum partem exceptionem hujuſmodi per excogitatam malitiam ad impediendum proceſſum negotii objeciſſe: quia tamen nolumus à juris tramite declinare, magiſtris G. & T *b.* præcipimus, ut teſtes, quos ſuper hac exceptione procurator Faventinorum diceret producendos intra menſem, recipere & examinare curarent, de ſingulis circumſtantiis *c* ſubtiliter inquirentes, ex tunc indulto altero menſe procuratori eccleſiæ ſupradictæ, intra quem ſi vellet, ad *d* reprobationem teſtium illorum produceret teſtes coram eis: [2] & ſ.] Quanquam autem pars Faventinorum teſtes multos produxerit ſuper negotio principali: vix tamen ex illis ſex remanſerunt concordes, quum alii ſibimet in ſerie ſui teſtimonii contradicant, & quidam alii ſint in dicto ſui teſtimonii ſingulares. Ad reprobandum verò quoſdam teſtium eccleſiæ Ravenn. & ſi ex parte Faventinorum, quidam ſint teſtes inducti, plures tamen illorum reprobantur, quia ſibi invicem evidentiſſimè contradicunt, quidam verò alii, pauci numero quamvis non reprobentur expreſsè, uſque adeò tamen malæ famæ ſunt, & levis opinionis, quòd eorum dictis nulla vel modica eſt fides habenda. Iidem quoque teſtes Faventinorum generaliter repelluntur, quia non probant illud, ad quod probandum eorum ſyndicus ſe adſtrinxit, videlicet, quòd corrupti falſa dixiſſent: quoniam & ſi de corruptione videantur aliquid dicere, de falſitate penitus nihil dicunt *e*: [3 *& infrà.*] Ex præmiſſis igitur evidenter adparet, quòd eccleſia per teſtes numero plures, quibus potiùs lux veritatis adſiſtit, qui etiam aptiora negotio & vero proximiora in ſuis teſtimoniis expreſſerunt: ſufficienter oſtendit, quòd à LX. annis & citra cum omni juriſdictione, honore, atque diſtrictu loca ſupradicta poſſedit: per quod patet, quòd ſi commune Favent. à L. annis citra (ſicut videntur, teſtes eorum deponere) aliqua ſervitia in locis perceperunt ſupradictis, illa proculdubio ſine juſto titulo percipere incœperunt: cùm duo inſimul eandem rem & eodem modo in ſolidum poſſidere non poſſint, maximè *f* cùm iidem Faventini juſtum poſſeſſionis titulum non oſtendant, & ex privilegiis Imperatorum & Roman. Pontif. eccleſiæ Ravennatenſ. conceſſis evidentiſſimè colligatur poſſeſſionem ipſius eccleſiæ in prædictis locis juſtam fuiſſe. Cùm ergo conſtet Faventin. ab eo tempore, quo ſe poſſediſſe probare contendunt, minus *g* juſtè ac ſine titulo aliqua in prædictis locis temeritate propria occupaſſe, & Oeconomus ejuſdem eccleſiæ petierit à vi turbativa ſeu inquietativa ſuper præmiſſis commune Favent. prohiberi: nos recognoſcentes in hoc caſu non ſic locum eſſe interdicto uti poſſidetis, ut dicere debeamus, Vti poſſidetis, ita poſſideatis: quum probationes eccleſiæ longè ſint potiores, & ideò ſit interdicto ſuperior, commune Faventiæ ſibi condemnamus, ſuper juriſdictione, & honore, atque diſtrictu, & aliis ad hoc generaliter pertinentibus in locis prædictis, quoad poſ-

a *Hic Ab. & Felinus dicunt poſſe quem ſe privare in vita poteſtate teſtandi per monaſterii ingreſſum.* b *al. xxx.* c *Amato.* d *Vid. l. ſi quid. & l. ſi prædium. C. de prædi. mi.* e *al. Raven.* f *Cap. 4. eod. tit. in 3. compil. & de intellectu, vide Fernandum Vaſqui. lib. 2. c. 26. controverſiarum uſu frequentium, adde Purpur. conſil. 11. vol. 1.* g *al. quæ.*

a *al. Producere.* b *al. A.* c *Vide l. ubicunque. ff. de inter. act. cum aliis multis.* d *In pluribus ant. ita: ad reprobationem illorum teſtes produceret coram eis.* e *Vide l. Celſus. ff. de arbitr. & l. divus. & ibi Bartol. ff. de re judic.* f *al. & maximè.* g *In uno vetuſtiſſimo, ita minus juſto ac ſine juſto titulo.*

ſeſſorium judicium, quo tantummodo actum eſt, perpetuum ſilentium imponentes, & prohibentes eiſdem, ut neque per ſe, neque per alios ſuper his præſumant Raven. eccleſiam, aut habitatores prædictorum locorum aliquatenus moleſtare.

[1 *Cæterùm, quia utriq; parti erat plurimum onerosum teſtes producere coram nobis, Placentino Epiſcopo dedimus in præceptis, ut infrà tres menſes teſtes app. re. reciperet, quos utraq; pars tam ſuper principali negotio, quàm in perſonas teſtium duceret producendos, ita videlicet ut effrenata teſtium multitudine refrenata, hinc inde quadragenarium numerum nullatenus excedere pateretur.* & ꝧ. *Sicq; poſtmodum utriuſq; partis procuratores cum atteſtationibus conſignatis ad noſtram præſentiam redierunt.*]

[2 *Et eorum dicta fideliter conſcribentes xx. dierum ſpatium utriq; parti præfigerent, infrà quod cum atteſtationibus ipſis noſtro ſe conſpectui præſentarent, ſententiam recepturæ. Partibus igitur comparentibus iterum coram nobis, & hujuſmodi atteſtationibus publicatis, audivimus quæcunq; proponere voluerunt.*]

[3 *Per multos autem eccleſia tuæ teſtes omni exceptione majores probatum eſſe conſtat manifeſtè, eccleſiam tuam villam luci S. Potici & caſtrum Areoli à longiſſimo tempore poſſediſſe cum omni honore, diſtrictu & juriſdictione, nominatim ex præmiſſis univerſis articulis exprimentibus juriſdictionem, honorem atq; diſtrictum.*

CAP. X.

Si qui nominent aliquem filium, & ita communiter reputatur, non creditur poſtea alteri eorum juranti contrarium.

Idem.

PEr *b* tuas nobis literas intimaſti, quòd cùm T. Tibertinus civis, quandam per ſeptennium habuerit concubinam, nec prolem ſuſceperit interim ex eadem, ac ipſa poſtmodum divertens ab eo, ad ipſum non poſt multum tempus *c* rediiſſet, filium, quem reverſa in domo ipſius peperit, ex eo ſe adſeruit ſuſcepiſſe: [1 & ꝧ.] Quia verò mulier illa de dicto T. ſuſcepiſſe R. de quo agitur, primitus conſtanter adſeruit, & idem T. præfatæ mulieris præcipuè devictus inſtantia, ipſum ſuum filium publicè recognovit, & filius ejus nominatus communiter fuit, & habitus ab ambobus, ejusdem mulieris poſtmodum juramento in contrarium præſtito non eſt ſtandum, *d* cùm nimis indignum ſit (juxta legitimas ſanctiones) ut quod ſua quiſque voce dilucidè proteſtatus eſt, in eundem caſum proprio valeat teſtimonio infirmare. Vnde adparet per conſequens, quòd prædictus R. Sophiam neptem memorati T. cujus prima facie præſumitur conſobrinus, non poteſt habere aliquatenus in uxorem.

[1 *Qui licet à principio dixerit illum nequaquam filium ſuum eſſe, cùm illa mulier per ſeptennium eidem cohabitans ex eo minimè concepiſſet, mulieris tandem & aliorum devictus inſtantia, ſuum filium recognovit, R eum nomine appellando. Cùm autem idem R. ad virilem veniſſet ætatem, & domum Saturnellæ ſororis ipſius T. frequentaret, quæ ipſum nepotem ſuum nominaret, & Sophiam ipſius Saturnellæ filiam cum qua quotidianam habuit converſationẽ amavit, & carnaliter cognovit eandem: quod cùm perveniſſet ad notitiam Saturnellæ, acriter increpavit utrumq;, & apud ſe filiam retinẽs ſupradictum R. removit à domo. Cùm autem mater ipſius R. accepiſſet quòd vir ejuſdem Sophiæ eidem R. graviter interminabatur. in civitatis platea juravit publicè coram multis, quòd R. ſupradictam Sophiam propinquitatis linea minimè contingebat, affirmans ſub virtute præſtiti juramenti, ſe de alio quàm de ſupradicto T. ... tum ſuſcepiſſe R. Cum igitur nos duxeris conſulendos ... aſſertioni ſtandum ſit in hac parte, & an memoratus R. ... Sophiam habere valeat in uxorem, inſinuatione præ... ſpondemus, quòd cùm idem R. quem.*]

CAP. XI.

Iudex debet habere notarium vel duos viros idoneos, qui ... acta judicii, alias ſi quid difficultatis emerſerit, per ſuperiorem ... nietur. nec credetur ei ſuper proceſſu: niſi in quantum ... vel aliàs per legitima documenta conſtabit.

Idem *concilio generali.* a

QVoniam contra falſam aſſertionem iniqui ... nocens litigator quandoque non poteſt veram ... tionem probare: cùm negantis factum per rerum ... ram nulla ſit directa probatio: ne falſitas veritati ... dicet, aut iniquitas prævaleat æquitati: Statuimus, ... tam in ordinario judicio, quàm extraordinario judex ... per adhibeat aut publicam (ſi poteſt habere) perſonam ... aut duos viros idoneos, qui fideliter univerſa ... conſcribant: videlicet citationes, dilationes, ... exceptiones, petitiones, reſponſiones, interroga... confeſſiones, teſtium depoſitiones, inſtrumentorum ... ductiones, interlocutiones, appellationes, ... concluſiones, & cætera, quæ occurrerint ... ordine conſcribenda, loca deſignando, & tempora ... ſonas. Et omnia ſic conſcripta partibus tribuantur ... quòd originalia penes ſcriptores remaneant: ... proceſſu judicis fuerit ſuborta contentio, per hoc ... veritas declarari: quatenus hoc adhibito ... ſic honeſtis & diſcretis deferatur judicibus, ... providos & iniquos innocentium juſtitia ... Iudex autem, qui conſtitutionem ipſam neglexerit ... vare, ſi propter ejus negligentiam quid difficultatis ... ſerit, per ſuperiorem judicem animadverſione ... ſtigetur, nec pro ipſius præſumatur proceſſu, niſi ... in cauſa legitimis documentis conſtiterit.

CAP. XII.

Si probari poteſt reum deliquiſſe, ejus probatio, quæ ... querit, non eſt admittenda.

Honorius III. *Archiepiſcopo Londe. c & ejus ſuffraganeis.*

AD noſtram noveritis audientiam perveniſſe, quod ... ſacerdotes & clerici Daciæ legi regni (per ... tiva probatur) temerè innitentes, à criminibus ... bari teſtibus fide dignis poſſunt legitimè ... putantur inſontes, ſi ſe ſuper his purgare valeant ... modo: [1 & ꝧ.] Volentes igitur, ut hæc ... ria omni juri penitus extirpetur à clero: ... tenus in hujuſmodi probatione negativa (dum ... poſſit affirmativa ex adverſo probari) ... diatis.

[1 *Unde contingat quòd quandoq; ad ſuam ... ſimiles crimenoſos adducunt, ut eis debeant in ſimili ... no tempore reſpondere, multaq; crimina committuntur ... eiſdem.*

CAP. XIII.

Fines diœceſum probantur per libros antiquos, ... ſtes, & famam.

---

a *Vid. l. fin. Cod. de fideicommiſſ. libert.* b *Ca. 2. eod. tit. in 4. compil. & de materia hujus cap. vide plenè per Petrum Duennam. regula 341. & ſeq. incipit. filiatio, & qualiter probetur filiatio. Vide Alexandrum conſil. 51. lib. 1. & conſil. 74. l. 2.* c *temporis.* d *vide l. generaliter. C. de non num. pec.*

a *Innocentius III. in concilio generali Lateran. ... eod. tit. in 4. compil. & de materia hujus ca. ... ctores, vide quæ ſcripſi lib. 3. comment. ... Angelum in l. geſta. de re judic. & Franciſc. ... feud. part. 7. quæſt. 4. ubi multa de his ... notarii adhibendis.* b *In concilio, & aliquot ... occurrunt.* c *aliàs Lundon. aliàs, Lond. aliàs, Lu...*

Idem *Aure. & Lameten. Epiſcopis.*

CVm *a* cauſam, quæ inter Colubri. & Egitan. Epiſcopos ſuper ſuarum limitatione diœceſum vertitur, vobis duximus committendam. Mandamus, quatenus ſecundum diviſiones, quæ per libros antiquos, vel alio modo melius probantur, nec non teſtes, famam, & quæcunque alia adminicula in negotio procedatis.

CAP. XIV.

Teſtes reprobari matronæ, per quas virginitas probatur.

Idem *Epiſcopo & Archiepiſcopo Senon.*

CAuſam matrimonii, quæ inter V. juvenem, & G. puellam Senon. quæ ſe virginem & monacham profitetur, noſcitur agitari : [1 & ſ.] Mandamus, quatenus eandem puellam ponatis interim in illo monaſterio, quod elegerit: ut ibi ſecurè valeat commorari, donec judiciali ſententia, quid agi debeat, decernatur : recepturi poſtmodum non ſolùm probationes viri, quas inducere voluerit contra mulieres illas, quæ ad inveſtigandum ſigna virginitatis ex parte puellæ fuerint introductæ, verùm etiam probationes alias hoc negotium contingentes, quas pars utralibet duxerit producendas. Et quia (ut dicit canon) ſæpe manus fallitur, & oculus obſtetricum : volumus & mandamus, ut adhuc honeſtas matronas, providas ac prudentes deputari curetis, ad inquirendum utrum dicta puella virginitatis privilegio ſit munita.

[1 *Quam nos ita inſtructam miſiſti frater Archiepiſcope, ut uſque ad calculum ſententiæ diſinitivæ procedere valeremus, vobis remittimus plenius inſtruendam, diſcret. v.*]

CAP. XV.

Alia etiam litis ordinatoria, facta coram primis judicibus, fidem faciunt coram c ſecundis.

Gregorius IX. *præpoſito ſanctæ M. Magdeburgenſ. & Decano Miſnen.*

CVm bonæ memoriæ: & infrà. Cùm acta originalia dicantur apud priores judices remanſiſſe : mandamus, quatenus ea cum omni diligentia requirentes, ipſa ſi potuerint inveniri *d*, & ſi qua partes duxerint legitimè proponenda, in ſcriptis redacta ad noſtram præſentiam remittatis. Alioquin cùm non revocetur in dubium de conteſtatione litis ſuper ſtatu Pigam. monaſterii, & quibusdam ſpoliationibus contra Abbatem ejus factis à Maſburgen. Epiſcopo, recipiatis partium probationes de novo, & audientes, ſi partes audire voluerint, de compoſitione tractatum, tum quod ſuper hoc inveneritis, quàm cauſam ſufficienter inſtructam ad nos remittere procuretis.

DE TESTIBVS ET ATTESTATIONIBVS.

TITVLVS XX.

CAP. I.

Breve eſt.

Ex concilio Macien. *e* Matercen.

PLacuit ſancto conventui, ut teſtes *ad teſtimonium dicendum* non conducantur precio : & ut quicunque idonei & fideles in teſtimonium aſſumantur : ac nullus teſtimonium dicat, niſi jejunus.

CAP. II.

Nulla eſt receptio teſtium facta contra non citatum.

Gregorius IX. *Ioanni defenſori eunti in Hiſpaniam.*

IN *a* nomine Domini : & infrà. Quòd autem dicit Epiſcopus, quia ſe abſente etiam viliſſimi ſunt teſtes exhibiti nullius momenti : lege noſcendum eſt conſtitutionis novellæ, quæ de teſtibus loquitur in hæc verba. Et ne poſtea objiciatur eis, quòd per unam partem geſta & confecta *b* ſunt, oportet ut teſtimonia dentur, illo admonito à judice, aut defenſore, venire & audire teſtes. Si verò noluerit venire, & non ex inevitabili quadam neceſſitate venire non poſſit : ſancimus hujuſmodi teſtimonia ita valere, tanquam ſi non ex una parte conſiſterent, ſed etiam ipſo præſente facta fuiſſent. Ecce admonendus eſt ſemper adverſarius, ut ad audiendos teſtes veniat: quod quia hic omiſſum eſt, neceſſe eſt, ut quod *c* contra legem actum eſt, non habeat firmitatem.

CAP. III.

Mulier teſtificatur contra clericum, cùm de crimine agitur.

Idem *Sabino defenſori Sardiniæ.*

QVoniam *d* aliqua nobis de perſona Epiphanii Preſbyteri ſunt facinora nunciata, neceſſe eſt, ut cuncta diligentius perſcruteris, & ſeu mulieres, cùm quibus peregiſſe dicitur, ſeu alios, quos de cauſa ſcire aliquid ſenſeris, huc feſtines adducere : quatenus eccleſiaſtica diſtrictione liquidè poſſint, quæ vera ſunt, aperiri.

CAP. IV.

Ubi agitur ad correctionem de peccato impediendo, principalis perſona admittitur in teſtem.

Paſcha Pa.

IN omni negotio principalis perſona dicens veritatem de re ſibi nota rectiſſimè, habenda eſt pro teſte : cui adhibito uno, efficiuntur duo teſtes : adhibitis duobus, efficiuntur tres. Quod patenter oſtendit Dominus, cùm dicit *e*: Si peccaverit in te frater tuus, corripe eum inter te & ipſum ſolum : quòd ſi te non audierit, adhibe tecum unum vel duos teſtes : ut in ore duorum, vel trium ſtet omne verbum. Idem alibi affirmat dicens *f*: Ego ſum, qui teſtimonium perhibeo de meipſo, & teſtimonium perhibet de me pater : nam in lege veſtra *g* ſcriptum eſt, quòd duorum hominum teſtimonium verum eſt.

CAP. V.

Dicit quales eſſe, & qualiter jurare debeant, qui ſuper conſanguinitate deponunt.

Eugenius III.

QVotiens *h* aliqui propter cognationem propinquitatis ſeparari petuntur : duobus vel tribus teſtibus adhibitis, qui de eadem conſanguinitate ſuperſint, vel totidem ſenioribus & melioribus loci ejuſdem id debet legitimè comprobari. Probatio autem teſtium debet fieri duplici juramento, ut jurent ſe non privato odio, neque amicitia, neque pro aliquo commodo, quod habuerint, vel quod habent, vel habituri ſint,

a *De materia hujus decret. qualiter poſſint probari fines diœceſis, tradit notabiliter Aret. conſ. 42. in c. vaſo conſilio. & Alex. poſt* [illegible] *in l. cum aliquis. C. de jur. delib. adde recentiores in l. 1. ff. ſi cert. pet.* [illegible] *notas noſtras in hoc c.* b *utraq.* c *Conc. text.* [illegible] *de teſt. c. cauſam quæ. 1. Iaſ. & alii in l. is apud quem. C.* [illegible] d *vid. l. fin. in gloſſ. C. de proba. Specu. in tit. de procur.* [illegible] e *In omnibus manuſcr. Matcen. al. Mecien. id* [illegible] *vidimus. deſumpſit verò Raymundus hoc c. ex 2.* [illegible] *tit. de teſt. 4. 1.*

a *Ca 3. eod. tit. in 1. compil. & pro hiſt. ac intelligentia textus videto notas noſtras in hoc cap.* b *hæc duo verba : & confecta, in manuſcriptis codicibus non habentur.* c *quia.* d *Beatus Greg. l. 2. epiſt. 36. indictione 11. c. 63. & c. 4. eod tit. in 1. compil. Et an & quando mulier poſſit eſſe teſtis in criminalibus, vide plenè per Antonium Gomezium Tomo 3. variarum reſol. c. 12. & per Iul. Clarum in pract. crim. §. fi. qu. 24.* e *Matth. 18. Luc. c. 17.* f *Ioan. 8.* g *Deut. 17.* h *Poſt conc. Lat. ſub Alex. III. p. 8. c. 17. & ca. 20. eod. tit. in 1. compil.*

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN